

Михайленко В.В.

студентка

Сокирко О.С.

к.е.н., доцент кафедри фінансів імені Л.Л. Тарангул
Університет державної фіскальної служби України

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Фінансове забезпечення функціонування держави, її соціально-економічний розвиток значною мірою обумовлені податковими надходженнями, які справляються до Державного бюджету України. Податкові надходження займають найбільшу частку серед інших методів централізації бюджетних ресурсів, а також посідають провідне місце серед інструментів регулювання економіки державою. Зростання дефіциту свідчить про недостатність доходів Державного бюджету, а тому слід зосередитись на джерелах їх зростання. Для цього необхідно удосконалювати складову надходжень, яка є найбільш ваговою у складі доходів, а отже найважливішою, тому розширювати існуючі зобов'язання держава може лише за наявності джерел зростання податкових надходжень.

Згідно класифікації Бюджетного Кодексу України виділяють чотири основні джерела надходжень до Державного бюджету: податкові, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом та трансферти [1]. Їх динаміка до Державного бюджету України зображена на табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка надходжень до Державного бюджету України протягом 2014–2017 рр.,

(млн. грн.)

	2014	2015	2016	2017
Податкові надходження	280 178	409 418	503 879	627 154
Неподаткові надходження	68 355	120 006	103 635	128 402
Інше	6 433	2 127	4 589	31 741
Всього	354 966	531 551	612 103	787 297

Джерело: складено автором на основі [2]

Згідно статистичним даним 2017 р. Державний бюджет України формується у середньому на 80 % за допомогою податкових надходжень. Проте цього недостатньо, оскільки за європейськими нормами неподаткові надходження у структурі бюджету держави мають складати не більше, ніж 5% [3]. Це свідчить про неоптимальну структуру доходів бюджету.

Так, у 2014 році частка податкових надходжень до Державного бюджету України становила 78,93%, або ж 28017 млн. грн. В наступному 2015 році частка податкових надходжень зменшилась на 1,91 % і складала 409418 млн. грн. У 2016 році частка податкових надходжень становила 82,32 %, а їх сума складала 503879 млн. грн. Через рік у 2017 її частка знову знизилась на 2,66 % і становила 627154 млн. грн. Тому частка податкових надходжень до Державного бюджету поступово зростає, це свідчить, що їх роль є дуже значна, а тому ефективність здійснення державою покладених на неї функцій та добробут суспільства в основному залежить від розміру сплачених податків.

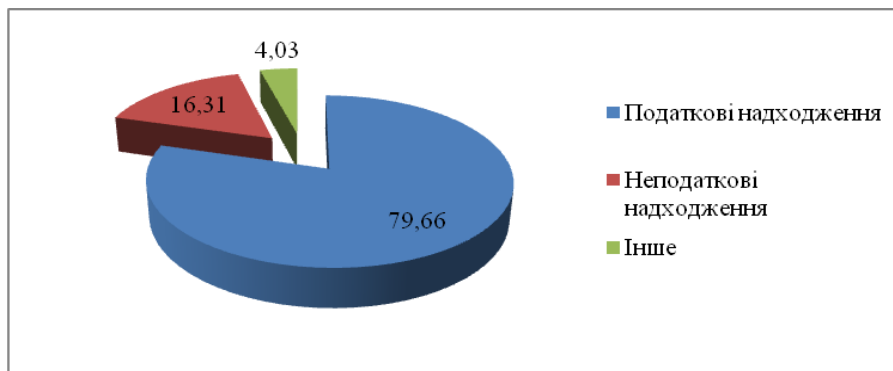

Рис. 1. Структура надходжень до Державного бюджету України за 2017 рік
Джерело: складено автором на основі [2]

Основною складовою аналізу податкових надходжень бюджету є їх динаміка у розрізі статей, яка дає можливість проаналізувати зміну обсягу надходжень до Державного бюджету з 2014 по 2017 роки (табл. 2).

Таблиця 2

Склад і структура податкових надходжень до Державного бюджету України протягом 2014–2017 рр. (млн. грн.)

	2014	2015	2016	2017
ПДВ	189 241	246 858	329 911	434 041
ПДФО	12 646	45 062	59 810	75 033
Акцизний податок	44 941	63 111	90 122	108 293
Податок на прибуток підприємств	39 942	34 776	54 344	66 912
Місцеві податки і збори				695
Плата за користування надрами	18 199	36 990	39 699	43 876
Мито	12 389	39 881	20 001	23 898
Відшкодування ПДВ	-50 216	-68 405	-94 405	-120 061
Інше	13 038	11 146	4 396	-5 535
Всього	280 178	409 418	503 879	627 154

Джерело: складено автором на основі [2]

З табл. 2 видно, що загальна сума податкових надходжень у 2017 р. порівняно з 2014 р. зросла на 45 %, причому темп росту непрямих податків суттєво випереджає темп росту прямих. У доходах Державного бюджету України переважають непрямі податки, з них найбільша доля належить податку на додану вартість (ПДВ) – близько 69 %. Зростання в абсолютному вимірі й у структурному співвідношенні ПДВ, а також акцизного податку (АП) і мита зумовлено в кризових умовах посиленням фіскальної функції непрямих податків, що спричиняє збільшення податкового навантаження на споживання.

Загальними чинниками, які вплинули на зростання податкових надходжень дохідної частини стало значне зростання податкових надходжень зумовлене постійним проведенням державою детінізації економіки та боротьбою із компаніями, які ухиляються від сплати податків, а також збільшення кількості об'єднаних територіальних громад внаслідок децентралізації, які можуть краще контролювати сплату податкових платежів та обов'язкових зборів на об'єднаній території.

Тому можна виділити ряд проблем, які перешкоджають у отриманні достатнього рівня податкових надходжень до бюджету є:

- зменшення обсягів виробництва національних підприємств та зменшення їх кількості, що супроводжуються скороченням робочих місць через нестабільну ситуацію в країні та високий рівень інфляції;
- надання податкових пільг, які впливають на ефективність формування доходів бюджету [4];
- неефективна податкова політика, що викликає явище ухилення від сплати податків та диспропорції у розподілі податкового навантаження.

Для того, щоб подолати проблеми, які перешкоджають надходженню податкових доходів до державного бюджету у достатній кількості можна запропонувати такі рішення:

- одним з найвагоміших податків є акцизний, тому необхідно підвищувати ставки акцизу, адже в будь-якому разі купуватимуться алкоголь, цигарки та пальне, що призведе до збільшення надходжень до бюджету;

- необхідно збільшувати оподаткування великих платників податків, адже саме у їх руках зосереджена найбільша кількість фінансових ресурсів та їхнє число зростає;

- зменшити кількість наданих податкових пільг, створити та законодавчо затвердити перелік напрямів, на які вони надаються;

- удосконалення податкового законодавства, орієнтація його на рівень високо розвинутих країн.

Таким чином можна зробити висновок, що провідна роль у забезпеченні виконання державної функції щодо регулювання економічних процесів належить податкам, які справляються до державного бюджету. У Державному бюджеті України податкові надходження займають близько 82 %, тобто є найбільшою бюджетоутворюючою ланкою. За досліджуваний період загальна сума податкових надходжень зросла вдвічі, але попри абсолютний приріст, їх частка у бюджеті є нестабільною. Це свідчить про те, що хоча й відбувається постійне вдосконалення оподаткування, фіскальний потенціал податків є невикористаним через податкові пільги, ухилення від сплати, недоліки в адмініструванні податкової заборгованість. Для досягнення максимального ефекту в реалізації заходів податкової політики пріоритетність варто надавати таким, які сприяють економічному зростанню. а відтак – наповненню державної казни податковими надходженнями.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 21 червня 2001 року № 2542–III.
2. Статистична інформація Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Захаркіна Л.С. Роль і місце податкових надходжень у структурі зведеного бюджету України / Л.С. Захаркіна // Науковий вісник International Scientific Journal «Internauka» <http://www.inter-nauka.com/> International Scientific Journal «Internauka» <http://www.inter-nauka.com/> Міжнародного гуманітарного університету. – 2016. – №19. – С. 125–129.
4. Пасічний М.Д. Податкова політика України в сучасних умовах / М.Д. Пасічник // Вісник Одеського національного університету. – 2016. – Вип. 7 (2). С. 123–128.